

In vreugde dienen

Deze week moesten we met de kerkenraad een moeilijke beslissing nemen om al dan niet de kerk weer open te stellen. Het was een oefening in gehoorzaamheid aan regels die we zo graag ter discussie wilden stellen.

Mijn werktitel voor de overdenking van vandaag was dan ook “gehoorzaamheid”. Het is voor iedere mens zaak, nu, om gehoorzaam te zijn, gehoor te geven aan wat noodzakelijk is. Gehoorzaamheid is een woord dat vreselijk aanvoelt, zeker in deze tijd waarin onze vrijheid al behoorlijk aan banden wordt gelegd. Ik was dan ook erg blij, toen ik in de bijbel, verwant aan gehoorzaamheid, een nieuwe titel vond: In vreugde dienen.

Graag lees ik met u uit 1 Samuël 2, een contrastverhaal, dat zich in de tempel afspeelt, tussen het gezin van de priester Eli – dat zich aan geen regels houdt - , en het gezin van Hannah en Elkana, dat zijn eerste zoon had afgestaan om God in de tempel te dienen.

12. De zonen van Eli waren een stel afpersers. Ze trokken zich niets van de HEER aan **13.** en maakten misbruik van de rechten die aan het priesterambt verbonden zijn. Wanneer iemand een offerdier liet slachten, dan kwam er als het vlees gaar was een priesterknecht met een drietandige vork. **14.** Daarmee prikte hij in de pot, de pan, de ketel of de schaal, en alles wat aan de vork bleef hangen, eigende de priester zich toe. Zo verging het alle Israëlieten die in Silo kwamen offeren. **15.** Sterker nog, soms kwam de priesterknecht al voor er rook van het vet opsteeg eisen: ‘Geef het vlees aan de priester om het te roosteren. Maar wel rauw; gestoofd vlees wil hij niet!’ **16.** Als dan degene die aan het offeren was antwoordde: ‘Wacht tenminste tot er rook van het vet komt, dan kunt u nemen wat u hebben wilt,’ zei de knecht: ‘Geef op! Anders neem ik het met geweld!’ **17.** De HEER nam het wangedrag van Eli’s zonen zeer hoog op; ze toonden geen eerbied voor de gaven die de HEER toekwamen. **18.** De kleine Samuel diende de HEER, en droeg daarbij een linnen priesterhemd. **19.** Zijn moeder maakte ieder jaar een nieuw manteltje voor hem, dat ze meebracht wanneer zij en haar man hun jaarlijkse offer kwamen brengen. **20.** Eli zegende Elkana en zijn vrouw met de woorden: ‘Moge de HEER u bij deze vrouw nog andere kinderen geven, in plaats van de jongen die zij aan de HEER heeft afgestaan.’ Dan gingen ze weer terug naar huis.

Nog steeds krijgen zeventwintig Belgen een Hitlerpensioen voor trouw aan het nazi-regime...

Een hele bladzijde besteedt google eraan als je gaat zoeken naar “Belgen + gehoorzaamheid.”

Op de tweede pagina bij diezelfde zoektermen “Belgen en gehoorzaamheid” vind je linken naar kynologie – mensen die hun hond trainen weten wat dat is...

Het zegt veel, dat bij gehoorzaamheid het naziregime en hondentraining bovenaan staan! Dat gaat twee keer om blind doen wat men vraagt, zonder je af te vragen wat de gevolgen zijn. Het doet denken aan marionetten. Wanneer we vervolgens heel vaak het woord “gehoorzamen” tegenkomen in de bijbel, is het goed om ons af te vragen wat daarmee juist wordt bedoeld.

In de tuin van Eden is de mens ongehoorzaam; hij mag niet van een bepaalde boom eten en doet het toch. God had gezegd: dan zul je sterven. De slang zegt: bijlange niet, je zult niet sterven. En ze lijkt gelijk te hebben, want de mens wordt alleen maar “verbannen” naar een moeilijke, pijnlijke wereld. Maar wel naar een wereld waarin je kunt sterven en moet sterven.

Er zijn regels waarvan je weet wat de uitkomst zou kunnen zijn. Als je door het rood rijdt, dan weet je niet of je iemand omverrijdt, of zelf het slachtoffer zult zijn, maar je weet wel dat de kans reëel is.

Als je als kerk alle mensen gewoon samenzet in deze coronatijd, dan weten we niet of er daardoor iemand besmet raakt, maar je weet wel dat de kans reëel is.

Het inschatten van die kans zorgt er vaak voor dat we de regel toch overtreden. Het uitvoeren van de regels kan ook op verschillende manieren. Dat werd op onze kerkenraadsvergadering duidelijk. Je kunt streng en droog regels toepassen, je kunt dat doen met aandacht voor mensen, je kunt soepel maar verantwoord handelen, je kunt creatief zijn in positieve en in negatieve zin en je kunt er de kantjes van af lopen. In de kerk is er nog een tweede aspect dat speelt: we hebben niet alleen de regels van de burgerlijke overheid te respecteren, maar ook die van God. En die van God liggen niet klaar in een draaiboek. Ze zijn ingebed in verhalen van een cultuur van meer dan tweeduizend jaar geleden, in een taal die we niet altijd evengoed begrijpen. Wat er wel is, is dat er een duidelijke rode draad door de bijbel loopt: Handelen uit liefde. Uit liefde voor God en uit liefde voor de medemens. Als de mens in de tuin van Eden uit liefde voor God had gehandeld en de Belgen in nazi-

Duitsland met liefde voor de medemens hadden gehandeld, dan was er geen overtreding geweest.

Wat zorgt er toch telkens voor dat we regels willen overtreden? Misschien hebt u daar bij uzelf al over nagedacht... Ik vind Genesis 3 nog steeds relevant, omdat het verhaal aangeeft dat de mens meer wil zijn dan wat hij is, het beter wil weten... Als ik zondig, als ik de grens overstreek, heeft het vaak daarmee te maken.

Regels worden doorgaans te goeder trouw opgesteld, maar ze zijn natuurlijk niet perfect en ze zijn ook niet geijkt op alle mogelijke situaties. Zo zullen weinig katholieke kerken problemen hebben met de regel van tien vierkante meter per persoon, terwijl de meeste protestantse kerken, die dan nog échte gemeenschappen zijn, door deze regel diep in hun hart worden geraakt. En dan begint het protest. Wij willen meer dan ons is toegestaan, het is niet eerlijk, die en die mogen wél... Als je erbij stilstaat is het gewoonweg kinderachtig, maar de bijbel vertelt ons dat het begin van de overtreding juist dat element inhoudt: we willen meer, er is verlangen – begeerte wordt in veel vertalingen gebruikt naar meer. De mens in de tuin van Eden vond het niet eerlijk dat hij minder wist dan God, hij wilde meer zijn, gelijk aan God zijn. Maar hij besepte niet dat hij die verantwoordelijkheid niet kon dragen.

Jakobus schrijft over verleiding, die ieder mens overkomt, maar die verlangen opwekt en dat verlangen kan begeerte worden en wanneer de begeerte bevrucht wordt, wordt het zonde. (= je doel missen, de rechte weg missen, een andere inslag nemen dan bedoeld is, en dan kun je aardig verdwalen)

Soms wil je ook een overtreding begaan om goed te doen voor een ander. Dan bevinden we ons op het niveau van de ethische vragen. We mogen mensen in rust- en verzorgingstehuizen nauwelijks bezoeken, niet aanraken, omwille van hun fysieke conditie, maar wat met hun mentaal welbevinden? Wat als iemand het zonder knuffel niet meer uithoudt...

Als we besluiten dat het goed is om ons aan de regels te houden, dan kunnen we dat ook weer op twee manieren invullen. We kunnen morren, schenenstampen, protesteren, mails rondsturen, sociale media belasten met onze gevoelens. Ook dat, zegt de bijbel is zo eigen aan de mensen. Het volk Israël wilde zelfs voortdurend terug naar de dwangarbeid in Egypte, omdat ze 't in de woestijn niet naar hun zin hadden. En morren, en zeuren en klagen maar.

Ze kwamen er geen stap mee verder. Mozes kreeg er een punthoofd van en God ook.

Er is een alternatief.

We kijken even naar de tekst van Genesis 29:20. Het verhaal waar Jakob zeven jaren zware arbeid moest verrichten voor zijn bruid Rachel: Zo werkte Jakob zeven jaar om Rachel, maar voor zijn gevoel waren het maar een paar dagen, zo veel hield hij van haar.

Ik herinner mij, toen ik verliefd was, dat het nooit erg was, wanneer er lastige dingen te verdragen waren... Wanneer moeten niet erg is en een last niet zwaar is, dan is er misschien wel liefde in het spel.

Liefde opent vele poorten. Als je met liefde de zaken bekijkt, dan is een onmogelijke opgave een uitdaging, dat klinkt heel anders. Joodse mensen zeggen: dan zijn de geboden niet als een rugzak vol met stenen, maar een rugzak vol met diamanten.

Gehoorzaamheid in de bijbel is niet op een blinde manier stomme regels uitvoeren. Het heeft te maken met het horen, het horen van je geliefde. In Hooglied staat het zo:

duifje van mij
in de spleten van de rots,
verborgen in de bergwand,
laat mij je aanzicht zien,
laat me horen je stem,-
want je stem is zo zoet

Als je geliefde jou wil tegenhouden om de verkeerde weg te nemen, om af te dwalen van het pad dat naar het leven leidt... dan zul je luisteren.

Gehoorzamen heeft dus te maken met liefhebben, met God dienen uit liefde, met vreugde.

Psalm 100 nodigt ons daartoe uit: Juich de HEER toe, heel de aarde, **2.** dien de HEER met vreugde, kom tot hem met jubelzang.

Toen ik het draaiboek van de VPKB kreeg rond de heropstart van de eredienst, dat weten jullie, ik heb gezegd: het is als een koude douche. Ons gebouw is echt wel groot genoeg om alle mensen die willen komen te ontvangen, met respect voor de afstanden. Maar de overheid is blijkbaar een andere mening toegedaan. Maar hoe dan ook moesten we ermee aan de slag en er werd nadruk gelegd op vooral niet te creatief willen zijn. Eerst was er teneergeslagenheid, maar vervolgens hoorde ik in mijn hoofd deze woorden:

dien de Heer met vreugde. En ineens werd alles anders. Met Hem en voor Hem zou het lukken.

We hebben het al de hele tijd over gehoorzaamheid, je zou het ook integriteit kunnen noemen. Daarvan geeft C.S. Lewis de volgende definitie: Integriteit is het juiste doen, ook als er niemand kijkt.

Dat lijkt mij de juiste houding, om vreugde te vinden in wat je doet en om wat je doet met vreugde te doen.

Heer God,

Eeuwige,

U die boven ons troont en welke de juiste weg is,

U die ons nabij bent en bij ons bent wanneer wij vallen.

U die duidelijk bent in waar het op aankomt,

U die bij twijfel en verkeerde wandel daar bent om ons zacht te leiden.

Door uw genade kunnen wij groeien,

Aan uw hand lopen wij veilig, zonder gevangen te zijn.

Vervul ons met uw Geest, opdat wij integer kunnen handelen,

Op de goede weg kunnen wandelen,

Help onze gemeente om in vreugde te kunnen samenkomen,

Op een manier die recht doet aan de maatregelen rondom corona.

We willen bidden voor de streken waar corona nog steeds woedt,

Dat de overheid de goede maatregelen neemt om de pandemie in te dammen.

We willen bidden voor mensen die het moeilijk hebben door de crisis, die afscheid moeten nemen van hun zaak, die mentaal zijn ingestort, die van eenzaamheid wegwijnen.

In de stilte van dit moment...

Onze Vader.